

Riigikogu põhiseaduskomisjon

08.04.2025 nr 1-6/3129-1

**Muudatusettepanekud kohaliku omavalitsuse
volikogu valimise seaduse muutmise seaduse
eelnoole (544 SE)**

Austatud Riigikogu põhiseaduskomisjon

Riigikogu võttis 26. märtsil vastu muudatused Eesti Vabariigi põhiseaduses, mis seonduvad hääleõiguslikkusega kohalike omavalitsuste volikogude (KOV) valimistel. Kuivõrd kirikute ja koguduste seaduse (KiKoS) § 20 lõikest 1 tulenevalt on hääleõiguslikkus KOV valimistel seotud õigusega olla vaimulik, on Siseministeerium koostöös usuliste ühendustega kaalunud, milliseid muudatusi tuleks KiKoSes sellest tulenevalt teha, tagamaks, et põhiseaduse muudatused ei tooks ühelegi vaimulikele kaasa vaimulikuna tegutsemise õigusest ilmajäämist.

Siseministeerium koostas allpoololevad muudatusettepanekud koos selgitustega, mis saadeti 3. aprillil arvamuse avaldamiseks Eesti Kirikute Nõukogusse (EKN) kuuluvale kümnele liikmeskirikule (läbi EKNi juhatuse) ning EKNi mittekuuluvatele üheksale kirikule ja koguduste liidule, samuti kahele üksikkogudusele. Eesmärk on olnud, et koostöö muudatuste sõnastamisel oleks võimalikult laiapõhjaline ja usuliste ühenduste rõhuvat enamust kaasav ning et usuliste ühenduste tegevuses üleskerkivad põhjendatud erijuhtumid ei jääks õiguslikult katmata. Muudatusettepanekute redaktsioonid on lõplikult kujunenud usulistelt ühendustelt saadud tagasiside tulemusena.

KiKoS § 20 lõigete 1 ja 2 redaktsioon on püütud teha usuliste ühenduste seisukohalt nii avar ja erinevaid tegutsemisvõimalusi hõlmav kui võimalik, lähtudes senisest rakenduspraktikast, mille osas ei ole Siseministeeriumile teadaolevalt ka usulistel ühendustel probleeme olnud.

Palume allpoololevate muudatusettepanekute aruteludesse põhiseaduskomisjoni istungil kaasata Siseministeeriumi esindajana Siseministeeriumi nõunik Erik Salumäe ja Eesti Kirikute Nõukogu esindaja.

Palume juhtivkomisjoni ettepanekutena algatada alljärgnevad muudatusettepanekud:

1. Muuta eelnõu pealkiri ja sõnastada see järgmiselt:

„Kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seaduse ning kirikute ja koguduste seaduse muutmise seadus“

Selgitus:

Riigikogu võttis 26. märtsil 2025 vastu muudatused Eesti Vabariigi põhiseaduses, mis seonduvad hääleõiguslikkusega kohalike omavalitsuste volikogude (KOV) valimistel. Nii nagu nendest muudatustest tulenevalt on vaja enne põhiseaduse muudatuste jõustumist muuta KOV valimise seadust, tuleb õigusselguse huvides muuta ka kirikute ja koguduste seadust (KiKoS), kuivõrd selle § 20 lõige 1 seob õiguse olla vaimulik hääleõiguslikkusega KOV valimistel. Kuna hääleõiguslikkuse õiguslik sisu muutub, tuleks see regulatsioon asendada teiselaadse õigusliku konstruktsiooniga, vältimaks tõlgendusi, nagu tooksid põhiseaduse muudatused osadele vaimulikele kaasa vaimuliku õigustest ilmajäämise.

2. Täiendada eelnõu §-ga 2 järgmises sõnastuses:

„§ 2. Kirikute ja koguduste seaduse § 20 lõiked 1 ja 2 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Usulise ühenduse vaimulik võib olla täisealine teovõimeline isik. Vaimulikule esitatavad muud nõuded kehtestab usuline ühendus.

(2) Usulise ühenduse vaimulik võib olla isik, kellel on Eestis viibimiseks seaduslik alus. Nimetatud nõuet ei kohaldata usulise ühenduse vaimuliku juhi või vaimuliku suhtes, kelle tegutsemiskoht asub selle usulise ühenduse põhikirjaga seonduvalt väljaspool Eestit.““

Selgitus:

KiKoS § 20 lõiked 1 ja 2 on praegu kehtivas redaktsioonis järgmised:

„(1) Usulise ühenduse vaimulik võib olla isik, kellel on hääleõigus kohalike omavalitsuste valimistel. Vaimulikule esitatavad muud nõuded kehtestab usuline ühendus.

(2) Usulise ühenduse juhatusel on õigus kutsuda vaimulikke väljastpoolt Eestit ning taotleda töö- ja elamisluba välismaalasest vaimulikule vastavalt välismaalaste seaduses ja muudes õigusaktides sätestatule.“

Lõike 1 teine lause säilitatakse olemasoleval kujul. Lõike 1 esimese lause muutmisega seotakse vaimulikuks olemise õigus lahti hääleõiguslikkusest kohaliku omavalitsuse volikogu valimisel, tuues aga välja need kriteeriumid, mis normi kohaldamise ajal olid KOVVS-s hääletamisõigusega seotud ning seega kehtisid ka vaimulike suhtes – täisealisus ja teovõimelisus. Hääleõiguslikkuse vanus langetati 2016. aastal küll 16 eluaastale, kuid teadaolevalt lähtuvad usulised ühendused siiski jätkuvalt ise nõudest, et vaimulik oleks täisealine. Arvestades nii KiKoS-est kui teistest õigusaktidest tulenevat vaimuliku olulist vastutust ja õigusi on täisealisuse nõude säilitamine põhjendatud.

Lõike 2 esimese lause eesmärk on sätestada, et usulise ühenduse vaimulik võib olla isik, kellel on Eestis viibimiseks seaduslik alus. Enesestmõistetavalt on need näiteks Eesti Vabariigi ja Euroopa Liidu kodanikud, samuti aga isikud, kellel on pikaajalise elaniku elamisluba, tähtajaline elamisluba, elamisõigus Eestis, viisa, välislepingust tulenev alus Eestis viibimiseks vms. Põhjalikum loetelu ja kirjeldus nendest viibimisalustest sisalduvad Euroopa Liidu kodaniku seaduses ja välismaalaste seaduses. Võrreldes lõike 2 kehtiva redaktsiooniga on uus regulatsioon kindlasti õigusselgem ning peaks katma kõik viibimisalused.

Lõike 2 teises lauses toodu kehtivast seadusest puudub. Selle lause eesmärk on tuua välja need põhjendatud juhtumid, mil usuline ühendus loeb oma põhikirja järgi vaimulikuks juhiks või vaimulikuks kellegi, kes seonduvalt oma tööülesannete spetsiifikaga ei pea Eestis viibima. Nendeks on näiteks välisriigis asuvas vaimulikus keskuses tegutsevad kõrgemad vaimulikud juhid, kellel on teatud juhtimis- vm ülesandeid siinse usulise ühenduse tegevuses, või kiriku koosseisu kuuluvate diasporaas asuvate koguduste vaimulikud, keda sinne kirik loeb keskselt enda vaimulikeks. Selline regulatsioon avardab kindlasti võrreldes kehtiva regulatsiooniga

usuliste ühenduse võimalusi määrata ise need tingimused, millistele peab väljaspool Eestit tegutsev vaimulik vastama.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister

Erik Salumäe
erik.salumae@siseministeerium.ee